

Les hores blanques i negres de Sebastià Juan Arbó

Eduard Sánchez
cronista cultural

Són molts els escriptors que resisteixen el pas del temps, i una vegada desapareguts d'aquest món, tornen a reviure perquè el que han escrit, ho reclamen novament els lectors. Hi ha també certs lectors que dediquen hores i més hores, temps i més temps, intentant descobrir el perquè i desxifrar un contingut que els resulta molt actual.

Xavier Ristol és un professor de la Universitat de Barcelona, que els últims anys s'ha dedicat intensament a estudiar una de les novel·les que l'Arbó més estimava: *Hores en blanc*, l'antiga i primigènia *Notes d'un estudiant que va morir boig*, posteriorment, també amb el títol de *L'hora negra*. Una obra de la qual s'han fet dotze edicions i que Arbó corregia, retocava, afegia, reescribia fins que estava convençut que la tenia llesta definitivament. Vet aquí, el perquè, des del primer moment va despertar l'admiració, ja que aconseguia que el lector estigués llegint una obra nova en cada

edició.

El cert és que a Xavier Ristol li hem d'agrair que hagi aconseguit que dues editorials -*Como Ediciones* i *Club Editor*- es posessin d'acord per publicar la versió de 1935 i *L'hora negra en castellà*, en la versió de 1955, totes dues en un sol volum.

Arbó va tenir en la seva vida hores en blanc i hores en negre. Les primeres hores corresponen a la dècada dels '30 del segle passat fins a l'arribada del franquisme, en què va veure la publicació, també, de *Terras de l'Ebre*, *L'útil combat* i *Camins de Nü*. Uns anys en què el nazisme s'havia fet fort a Àustria i Alemanya. Tant a *L'útil combat* com a *Hores en blanc* la temàtica és la mateixa si tenim en compte l'època convulsa en què foren escrites, en un món en plena destrucció, en què ja s'endevinaven el canvis que presagiaven a la resta del segle, i els joves personatge arborians són fills d'aquests anys, mentre a l'horitzó aguarden impacients els quatre ge-

nets de l'Apocalipsis -Franco, Hitler, Mussolini i Stalin- i amb ells la Guerra Civil Espanyola i la Segona Guerra Mundial, amb tot el negatiu que va significar per a l'Arbó aquests esdeveniments, en què es va veure obligat a escriure en castellà per a poder menjar durant la postguerra, i no va ser fins a la mort del dictador, en què ja s'intueixen els canvis en la forma de ser i pensar, tot i que Arbó mai abandonaria les hores negres que van caracteritzar la primera part de la seva novel·lística, quan era el més dotat de la literatura catalana.

Jo vaig tractar prop de vint anys a *Tiarno* i el coneixia perfectament per a saber i descobrir el seu pensament, tant com a home i com a escriptor, i com va ser un dels grans perjudicats d'aquella època, de vegades incomprès i altres rebutjat. Un Arbó que deixaria enrere la Ràpita natal i l'Amposta adoptiva per a marxar a Barcelona i portar una vida professional en el món de la literatura, tot i que aban-

donant el català després de la guerra; una guerra que va ser la causant del seu habitual pessimisme i la visió negativa que tenia dels homes i del món, traslladant als seus personatges aquesta visió.

Dos joves personatges que intenten descobrir el significat de la seva vida viatjant a Barcelona, Marsella, Praga i Moscou, quan en realitat fugen de si mateixos i busquen refugi en els records de la infantesa, en Déu i sobretot en la figura de la mare, tema recurrent en l'obra arboniana. En una ocasió em comentava que ell era un home dels Alfacs i de l'Ebre (la Ràpita i Amposta) i que si recorria a la infantesa era perquè associava l'aigua a la puresa -cosa, per altra part, ben sabuda.

Ara, molts lectors tenen l'oportunitat de descobrir un món que els pareixerà proper, ja que els viatges d'investigació dels seus protagonistes són pareguts a certa joventut actual. Sempre m'ha cridat l'atenció el començament de les hores, en boca del seu

turmentat protagonista: "*No em digueu que vaig per mal camí, perquè és el camí que m'agrada*", tot i que la frase és de Goethe.

Hem de felicitar Xavier Ristol pel seu monumental esforç d'aconseguir que dos editorials publicuessin en un mateix volum aquesta obra, que molts estudiosos consideren l'inici literari a Catalunya de l'existencialisme, el corrent literari i filosòfic nascut després de la Segona Guerra Mundial de la mà de Jean Paul Sartre i Albert Camus, on es va anticipar a ells uns quants anys. Vet aquí la segona vida dels clàssics.